

حضرت علی (ع):

برای ترقی و پیشرفت هیچ روشی بهتر از تحقیق و پژوهش نیست.

بانو مجتهده امین

علویه دانشور، سرکار خانم امین از جمله بانوان باتقوا و سخت کوشی است که در نتیجه پیروی از آموزه های نورانی اسلام به مرتبه ای از کمال و فضیلت دست یافت که مؤسس حوزه علمیه قم مرحوم آیت الله شیخ عبدالکریم حائری درباره او نوشتند: «امیدوارم آن بانو در جاهایی که گمان اجابت دعا می رود مرا از دعای خیر فراموش نکند، همان طور که بنده ایشان را از دعای خیر فراموش نمی کنم». وی در سال ۱۲۷۴ ش (برابر با ۱۳۰۸ ق) در اصفهان چشم به جهان گشود. آثار نبوغ و تیزهوشی از دوران کودکی در سیمایش نمایان بود. از چهار سالگی به فراگرفتن قرآن پرداخت. با این که در پانزده سالگی ازدواج کرد، هرگز همسر داری و تربیت فرزندان، او را از تحصیل علم باز نداشت. در بیست سالگی به تحصیل ادبیات عرب و علوم دینی پرداخت و علی رغم تمام مشکلاتی که در دوران ایشان برای تحصیل بانوان متدین وجود داشته، در چهل سالگی به دنبال سال ها تلاش شبانه روزی به اخذ درجه اجتهاد نائل آمد.

بانو امین در زمینه ی استفاده از فرصت های عمر خود می نویسند: «من در کودکی و اوایل جوانی بسیار مایل و حریص به مطالعه ی کتاب های علمی و گوش دادن به مواعظ دینی بودم و هرگاه نزدیکان من مشغول تفریح می شدند، من به مطالعه ی علمی و گوش دادن به مواعظ دینی مشغول می شدم و آن ها بیشتر اوقات به من اعتراض می کردند و می گفتند: چگونه تو مشغول مطالعه می شوی و تفریح را رها می کنی؟ این کار علاقه نیست؛ بلکه از بطالت و کسالت است و من به جهت اشتیاق شدیدی که به مطالعه داشتم سخنان ناروا و

استهزاهای آنان را تحمل می کردم و چنان خود را می یافتم که گویا از امور لهو و مزخرف دنیا اعراض دارد و به این ها انس نمی گیرد؛ بلکه قلبم به چیز دیگری بستگی دارد. هرگاه از یک عالم یا واعظی چیزی از اوصاف حق تعالی می شنیدم، قلبم به سخن او میل مفرطی می نمود. گویا سر تا پا گوش می شدم».

بانو امین عمر خود را یکسره به تألیف و تدریس گذرانید. ایشان با تمام توان خود جهت تربیت آموزش بانوان ایرانی، در مناطق مختلف کوشش نمود. او از نخستین کسانی بود که دروس حوزوی را برای خواهران دارالتبلیغ اسلامی اصفهان در سال ۱۳۴۴ ش پایه گذاری کرد و نیز دبیرستان دخترانه علوی را در ایران تأسیس نمود تا دختران بتوانند با پوشش اسلامی در کلاس درس حاضر شوند و از دبیران زن جهت کسب علم و معرفت به خصوص در زمینه فقه اسلامی بهره مند شوند.

بانو امین کتاب های ارزشمندی در علوم مختلف اسلامی نگاشته است که همواره مورد استفاده پویندگان علم و معرفت است؛ کتاب هایی همچون "اربعین الهاشمیه"، "اخلاق و راه سعادت بشر"، "جامع الشتات"، "روش خوشبختی و توصیه به خواهران ایمانی"، "سیر و سلوک"، "معاد یا آخرین سیر بشر"، "فتحات الرحمانیه"، "الجنه و الرضوان" و "مخزن العرفان" که دوره کامل تفسیر قرآن در پانزده جلد می باشد. ایشان به دلیل دوری از شهرت، آثارش را با نام "یک بانوی ایرانی" منتشر می کرد.

استاد علی دوانی

استاد محقق، علی دوانی نژاد، به گواهی شناسنامه اش در پنجم مهرماه ۱۳۰۸ خورشیدی در روستای «دوان» در ۱۰ کیلومتری شمال کازرون، دیده به جهان گشود، تا هفت سالگی در این روستا زیست و پس از آن به آبادان رفت. در آنجا روح و جاننش، تشنه فراگیری علوم دینی شد و این عطش تا هفت سال با او بود تا این که در ۱۴ سالگی بر آن شد تا تشنگی خویش را فرو بنشاند. از این رو رهسپار نجف اشرف شد و پنج سال و نیم در دریای دانش و معنویت

نجف، به صید گوهر دانش و تقوا پرداخت و آن گاه به وطن بازگشت.

وی در کنار دانش اندوزی در قم، کارهای ارزنده و ماندگار دیگری هم داشت که از جمله آنها می توان به این موارد اشاره کرد.

* تأسیس مجله علمی و دینی مکتب اسلام، با همکاری حضرات آیات مکارم شیرازی، سبحانی، امام موسی صدر، موسوی اردبیلی، سیدمرتضی جزایری، مجدالدین محلاتی، واعظ زاده و نوری همدانی.

* برپایی جلساتی برای آگاه سازی جوانان از ماهیت فرقه بهائیت.

* تألیف کتاب «شرح زندگانی استاد وحید بهبهانی» که مورد تشویق آیت الله بروجردی هم قرار گرفت.

* ترجمه جلد ۱۳ بحار الانوار در شرح احوال حضرت ولی عصر (عج) به دستور آیت الله بروجردی که به نام «مهدی موعود» منتشر شد.

محقق دوانی نژاد، دو شیوه تألیف و تبلیغ را برای نشر معارف دینی برگزید و در این مسیر هیچگاه فریفته عنوان ها، مقام ها و مظاهر مادی دیگر نشد. وی در سال ۱۳۵۰ از یک سو به دلیل سر و صدا بر ضد دارالتبلیغ و برخی غرض ورزی ها و از سوی دیگر، رفتن گروهی از یاران «مکتب اسلام» همچون رفتن گروهی از یاران «مکتب اسلام» همچون امام موسی صدر از قم و نیز خستگی مفرط، ناگزیر به هجرت از قم به تهران شد و رسالت خویش را به عنوان «وارث پیامبران» در تهران پی گرفت.

استاد محقق، علی دوانی نژاد، سرانجام پس از عمری تلاش و جهاد علمی و به جا گذاشتن آثار ارزشمند فراوان در حوزه علم رجاله، تراجم و تاریخ که شاید گل سر سبد آنها، اثر ارزشمند «نهضت روحانیون ایران» باشد؛ در غدیر ۱۴۲۷ هجری قمری برابر با ۱۸ دی ۱۳۸۵ خورشیدی چشم از جهان فرو بست. بی تردید این عالم ربانی، الگویی برجسته برای پژوهشگران و مبلغان دینی است.

ویژگی های پژوهشی استاد دوانی نژاد

* **شوق پژوهشگری:** استاد دوانی، از کوششی خستگی ناپذیر و شوقی وصف ناشدنی در زمینه پژوهش برخوردار بود. هر که با او برخوردی داشت، در همان نگاه نخست، این شوق را در وجودش می دید. همین روحیه و اشتیاق، او را به انجام دادن کارهای ناهموار و دشوار می کشاند، به گونه ای که موانع و مشکلات را نادیده می انگاشت.

* **تخصص گرایی:** برخی افراد در زمینه های گوناگون به تحقیق و پژوهش می پردازند و درباره علوم گوناگون، رساله یا کتاب می نویسند. بی شک این کار فایده و نتیجه خوبی برای دیگران ندارد. از این رو، پژوهشگران به تخصص توجه ویژه ای دارند. علامه دوانی از جمله پژوهشگران موفقی بود که در عمل، به این مساله توجه داشت و چشمه سار جوشان قلم و بیان خود را در مسیر مشخصی هدایت و بهره های فراوانی نصیب خود و جامعه کرد.

* **حافظه قوی:** یکی از عوامل موفقیت در کار تحقیق و تبلیغ، برخورداری از هوش سرشار و حافظه قوی است. این ویژگی در کارهای پژوهش تاریخی و رجالی، اهمیت و نقش بیشتری دارد. علامه دوانی از این نعمت بهره مند بود. وی از حافظه بالایی برخوردار بود.

* **خلافت و نوآوری:** در پژوهش های علامه دوانی، نوآوری و خلاقیت های بسیاری به چشم می خورد. وی موضوع های جدید و کار نشده را برای پژوهش برمی گزید و از کار در زمینه های تکراری پرهیز می کرد. از جمله فعالیت های مهم و برجسته استاد دوانی، تراجم و رجال بود و کوشش بسیار ایشان در پیشبرد این دانش، بی آمدهایی تازه و روش تحقیقی جدید را در پی داشت.

* **تقادی:** بی تردید، این ویژگی باید با جرات و آزادی اندیشی همراه باشد. استاد دوانی، روحیه تقادی را با آزادگی و شجاعت آمیخته و آن را در خدمت تعهد قرار داده بود. ایشان معتقد بود بسیاری از روایت های تاریخی، مخدوش یا تحریف شده در زمان خلافت بنی امیه و بنی عباس، و به دست دشمنان اهل بیت (ع) جعل شده است.

* **تعهد و دین مداری:** تحقیق هدفمند و جهت دار، فرآیند دانش را غنا و تکامل می بخشد و برای فرد و اجتماع، سودمند است. آیت الله دوانی در تحقیق و تبلیغ خود، در پی کشف حقیقت های تاریخی اسلام، ترویج مکتب اهل بیت (ع) و به تصویر کشیدن رنج ها و تلاش های دین مداران و روحانیان بود. امانت داری: یکی از ویژگی های برجسته پژوهشگران صادق و متعهد، امانت داری است.

* **امانت داری:** استاد دوانی از پژوهشگران صادق و امینی بود که به ثبت پژوهش ها و دستاوردهای دیگران اهمیت بسیاری می داد. ایشان هرگاه از نوشتار یا گفتار فردی استفاده می کرد، نام فرد را در پانویس می آورد؛ حتی اگر این قول ها از شاگردانش بود. وی از دیگران نیز چنین انتظاری داشت و بی توجهی آنان به این امر برایش بسیار رنج آور و آزاردهنده بود.

* **نثر روان:** در دوره معاصر، در حوزه های علمیه، شیوه آسان نویسی به همت بزرگانی چون استاد شهید مرتضی مطهری، مکارم شیرازی، جعفر سبحانی، شهید بهشتی، علی دوانی و دیگران، به وجود آمد که اکنون نیز همچنان از این شیوه پسندیده استفاده می شود.

* **نظم و پشتکار:** نظم و پشتکار از جمله عواملی است که موجب موفقیت انسانی در زندگی فردی و اجتماعی می شود. این دو ویژگی به روشنی در همه رفتارهای عبادی و پژوهشی علامه دوانی جلوه گر بود...

منابع:

مقاله «بانو نصرت بیگم امین» طبیبه چراغی، فصلنامه بانوان شیعه، شماره ۱،

کتاب تفحات الرحمانیه، انتشارات آیت اشراق

کتاب «روایت پارسایی و تلاش» انتشارات سروش

با پژوهشگران

ویژه هفت پژوهش (آزمایه ۱۳۹۵)

بانو نصرت بیگم امین